

Az ásatást átfogó légirégészeti, geofizikai adatgyűjtés és négyzethálós terepbejárás előzte meg, amelyek eredményeit felhasználva úgy jelöltük ki a feltárandó területet, hogy az három, a nem romboló módszerekkel is jól azonosítható, vaskoriként értelmezett földbe mélyített objektumot (épületet?) foglaljon magába. Az egykori település a Sió egyik, ma is lápos, vizenyős holtága melletti enyhe domboldalon terült el, ezért egy kutatóárokkaival a folyópart és az objektumok közötti terület rétegvizszoenyait vizsgáltuk. Az ásatás az ELTE BTK Régészettudományi Intézete és a Wosinsky Mór Megyei Múzeum együttműködésében valósult meg.

A szántott réteget gépi földmunkával távolítottuk el, amelynek során kiderült, hogy a humusz mindössze 30–35 cm vastagságú. A három nagyobb objektum mellett további hat kisebbet is feltártunk. A művelés által részben bolygatva két marhacsontváz került elő, amelyek feltehetőleg az újkori állattartáshoz kapcsolhatók, ezzel függhet össze a terület Gulya-járó elnevezése is. Ezek mellett szintén viszonylag sekélyen egy D-É-i tájolású csontvázas temetkezés jelentkezett, amelyet korhatározó melléklet hiányában egyértelműen nem lehetett keltezni, ugyanakkor mivel egy vaskori épületbe ásták bele, annál későbbiként kell meghatároznunk.

A fent említett három nagyobb, földbe mélyített épület közül kettő bizonyult vaskorinak, míg a harmadikat – noha a betöltés felső rétegeiből vaskori kerámia és egy kötött lábú bronzfibula is előkerült – az aljáról származó besimított kerámia alapján hun korinak kell tartanunk. A felszínen szabálytalan, nagyjából kerek, 380×430 cm méretű, sötétszürke foltban jelentkezett. Betöltésének felső, sötétszürke rétege sárga agyagrögökkel kevert volt, amely alatt a gödör fokozatos, természetes feltöltődésére utaló, beomlott és bemosódott, helyenként löszös és agyagos, a gödör közepe felé süllyedő bemosódási rétegeket lehetett megfigyelni. A kibontott objektum az óramutató járásával megegyező irányban mélyülő, lépcsős szerkezetet mutatott, amelyben négy eltérő szint jelentkezett. A bontási szinttől számított legnagyobb mélység 120 cm volt.

A két La Tène kori földbe mélyített épület lekerekített sarkú téglalap alakú volt, külső méretük 290×420 cm, ill. 370×470 cm, tájolásuk kb. ÉNy-DK-i volt, amellyel nagyjából a domboldal lejtéséhez igazodtak. A felszín nagymértékű eróziójának köszönhetően mindkettő igen sekélynek bizonyult, a legnagyobb mélység egyiknél sem haladta meg a 40 cm-t. Tüzelőberendezés egyik épületben sem volt, a felmenő szerkezetre csak az egyik esetben lehetett következtetni, ahol a hosszanti tengelyben három oszlophely jelentkezett. Ugyanitt a vékony betöltésben faszenes csíkot és égett paticsos réteget figyeltünk meg. Az épületek aljának – néhol foltokban – jelentkező igen kemény, agyagos szintje talán döngölt padlóra, de mindenképpen járósintre utalt. Betöltésükből kevés LT kerámia, állatcsont és néhány amorf vastárgy került elő. A leletek alapján a vaskorra kell kelteznünk két amorf, sekély gödröt is.

Munkatársak: Czövek Attila, Csippán Péter, Rupnik László és Szöllősi Szilvia régészek; Bilicz Enikő, Bognár Kata, Diriczi Zsombor, Groma Kata, Macher Dorisz és Mali Péter régészhallgatók (ELTE-BTK Régészettudományi Intézete); Magyar Enikő, a Magyar Természettudományi Múzeum munkatársa. A geofizikai felmérést Pusztai Sándor (Fractal Bt.) és Holl Balázs (Magyar Nemzeti Múzeum), a geodéziai felméréseket Bödőcs András és Tímár Lőrinc (ELTE-BTK Régészettudományi Intézete) készítették.

CZAJLIK ZOLTÁN – RUPNIK LÁSZLÓ

212. Harc határa (Tolna megye) B, Á

A Sió-Sárvíz-völgy régészeti topográfiájának munkálataihoz kapcsolódó terepbejárásunk során Harc községtől É-ra két lelőhelyet találtunk.

Első-rét (KÖH 74723): A Harci-hegy és a jelenlegi Sió-meder közötti valamikori ártéri terület D-i felén, egy hajdani ívelődő mederszakasz partján a 2006-ban készített úrfotón szürkeség látszott. Ennek ellenőrzését végezve a szántásban kb. 150×100 m-es területen közepes sűrűséggel jelentkező Árpád-kori leleteket (cserépbogrács-peremek, oldalak, fazekak töredékeit) gyűjtöttünk.

Lencse-föld (KÖH 74725): A Harci-hegytől K-re, egy valamikori mederrész Ny-i, magasabb partján, a dűlőt átszelő DNy-ÉK irányú földút É-i oldalán viszonylag friss szántásban kevés bronzkori kerámiát gyűjtöttünk egy kb. 200×100 m-es területről.

CZÖVEK ATTILA

213. Harka, Kereszt-földek (KÖH 66830)

Győr-Moson-Sopron megye) R, Á

2009 folyamán régészeti szakfelügyeletet láttam el a település Ny-i határában létesítendő Alpési Lakópark területén, az egyes lakóépületek földmunkáinál.

Szeptember 16-án a 804/17 hrsz. ingatlanon az alapárkok mélysége 0,9 m volt, amivel a D-i oldalon megközelítették, északabbra pedig valamivel túl is haladták a sóderes-agyagos altalaj szintjét. Az egyik DK-i alapárkokban azonosítottam egy bizonytalan, rendkívül csekély mélységű kisebb méretű gödörrel. Leletanyag sem az objektumból, sem közvetlen környezetéből nem jelentkezett, ill. szórványként a földmunkák során gyűjtöttem állatcsonttöredékeket és jellegtelen őskori kerámiatöredéket.

2009. október 15-én a 800/5 hrsz. telken az eddig részben lehumuszt, ill. lemélyített kb. 200 m² nagyságú felületet vizsgáltuk meg, s egy nagyobb díszített felületű kerámiatöredéket találtunk, mely a rézkor időszakára keltezhető, valamint kisebb, valószínűleg a földmunka során keletkezett, friss törésfelületet mutató töredékeket. A leletanyag jellege alapján az ingatlan a lelőhelyhez kapcsolódik.

A vízelvezető árokrendszer 829/16 hrsz. ingatlan mellett vezető Ny–K irányú szakaszában egy jól kivehető objektumfoltot észleltünk, datáló leletanyag nem jelentkezett, de valószínűsíthetően a Tsz istállók elnevezésű lelőhelyhez (KÖH 51958) köthetjük.

November 30-án a 809/8 hrsz. ingatlanon régészeti jelenség nem mutatkozott, leletanyag nem került elő.

POLGÁR PÉTER

214. Hegyhátszentmárton, Kastélydombon
(KÖH 43585)

(Vas megye) Kk

2009. augusztus 3–12. között a Savaria Múzeum a Nyugat-magyarországi Egyetem Régésztechnikus képzésével együttműködve tanáztatást folytatott a községtől É-ra fekvő kastélydombon. Az ásatás célja a lelőhely hitelesítése volt, mivel a kastély gazdag késő középkori kályhacsempe-anyagát legalább két évtizede folyamatosan fosztogatja egy helyi lakos, akinek rablógödrei a helyszínen ma is jól megfigyelhetők. A kifosztott lelőhely anyagából a Savaria Múzeum 2006-ban kb. 500 darab kályhacsempét és kályhacsempe-töredéket visszavásárolt a fosztogatótól, aki azonban lelőhelyromboló tevékenységét azóta is folytatja.

A feltárás során kézi erővel öt szelvényt nyitottunk, részben meglévő rablógödrök helyén, részben még bolygatatlan felületen. A 2. és 4. szelvényben a hajdani kastélyépülethez tartozó téglafalrészleteket bontottunk ki. Az ásatáson az egyetem 1. évfolyamos hallgatói vettek részt.

Az előkerült leletanyag zömmel késő középkori, 15–16. századi kerámia, viszonylag kevés kályhacsempe, vaseszközök ill. egy gyűrű és néhány ezüst pénzérme.

A leletek a Savaria Múzeumba kerültek.

Munkatárs: Csapláros Andrea régész.

PAP ILDIKÓ KATALIN

215. Hercegszántó, Erdő-földe
(KÖH 63898)

(Bács-Kiskun megye) I

2009. március 5-én helyszíni szemlét végeztünk a területen, ahol az azt megelőző napon embercsontok kerültek elő. A csontok a településtől DK-re, a döngkútnak használt terület mellett kerültek elő. A terület egy ÉNy–DK-i irányú, hosszan elnyúló dombhát legnyugatibb része, ez a terület emelkedik ki legjobban a környezetből. Végigjárva a szántott területet, több helyen is embercsontok töredékeit találtuk. Valószínű, hogy a szántás során korábban is többször fordíthattak ki csontokat, amelyekre nem figyeltek föl. Korhatározásra alkalmas leletanyagot nem találtunk, ennek ellenére valószínűsíthető, hogy a temető régészeti korú.

Munkatársak: Mészáros Mónika, V. Székely György régészek, Vida Ágnes adattáros.

SOMOGYVÁRI ÁGNES

216. Hernádvécse, Pukkancs
(KÖH 75073)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U

A Miskolci Egyetem Őstörténeti és Régészeti Tanszéke és a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Múzeumi Igazgatóság Herman Ottó Múzeuma 2009. március 9–12. között közös terepbejárást végzett a Hernád folyó jobb partját szegélyező dombvidék 2,5 km széles sávjában, a szlovák határtól számított 43 km hosszú szakaszon. A régészeti kutatás a Miskolci Egyetem történelem-régészet szakirányos hallgatóinak képzésében szereplő *Terepbejárás* című kurzushoz kapcsolódott. Célja elsősorban az volt, hogy megismertesse a hallgatókat a lelőhely-felderítés extenzív terepbejárási módszerével.

A terepbejárás főképp őskőkori lelőhelyek felderítésére irányult azért, mert a Hernád szlovákiai szakaszán számos 20–30 ezer éves lelőhely található, viszont a magyarországi szakaszon a kutatás hiánya miatt elenyészőek az adataink. A korszakra való tekintettel, a felderítendő terület elsősorban a magaslatokat érintette.

A 190 m tszf. magasságú, É–D irányú lelőhelyen 33 leletet gyűjtöttünk.

LENGYEL GYÖRGY – SZOLYÁK PÉTER

217. Hetes, Hidasi-dűlő
(KÖH 70057)

(Somogy megye) Ő, Ró, Kö

2009. április 3-án helyszíni bejárást végeztünk a Várdához tartozó Mogyorósi-erdőtől K-re, a már Hetes területére eső Hidasi-dűlőben. Rossz megfigyelési viszonyok mellett a szántásban kevés őskori, római kori és középkori kerámiatöredéket gyűjtöttünk. Egy későbbi bejárás a lelőhely kiterjedését megváltoztathatja.

Munkatársak: Molnár István, Nyári Zsolt és Cserép Tamás.

NÉMETH PÉTER GERGELY

218. Hidasnémeti, Középső-mező
(KÖH 75049, 75051)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U

A Miskolci Egyetem Őstörténeti és Régészeti Tanszéke és a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Múzeumi Igazgatóság Herman Ottó Múzeuma 2009. március 9–12. között közös terepbejárást végzett a Hernád folyó jobb partját szegélyező dombvidék 2,5 km széles sávjában, a szlovák határtól számított 43 km hosszú szakaszon. A régészeti kutatás a Miskolci Egyetem történelem-régészet szakirányos hallgatóinak képzésében szereplő *Terepbejárás* című kurzushoz kapcsolódott. Célja elsősorban az volt, hogy megismertesse a hallgatókat a lelőhely-felderítés extenzív terepbejárási módszerével.

Terepmunkánk főképp őskőkori lelőhelyek felderítésére irányult azért, mert a Hernád szlovákiai szakaszán számos 20–30 ezer éves lelőhely található, viszont a magyarországi szakaszon a kutatás hiánya miatt el-